

N.F.S. Grundtvigs tale i Den Grundlovgivende Rigsforsamling om trykkefrihed

Taler

Nikolai Frederik Severin
Grundtvig
Medlem af Den
Grundlovgivende
Rigsforsamling

Dato

26. februar 1849

Sted

Christiansborg

Omstændigheder

Grundtvigs kommentarer til trykkefriheden under 1. Slesvigske Krig

Vi ere sammenkaldte af Kongen, valgte of Folket eller udnævnte af Regjeringen, især til at behandle en Grundlov, en ny Grundlov for Danmarks ældgamle Kongerige, og føle vi, at dette Danmark i Ordets egentlige Forstand er vort Fædreland, og ønske vi, at det maa blive ved at være vore Børns og vore Børnebørns Fædreland til de sildigste Slægter, saa maae vi jo nødvendigen føle, at det Ærinde, som er os givet, som er os betroet af Kongen og Folket, at det er et af de vigtigste, ligesom et af de vanskeligste, der nogensinde kan betroes en dansk Rigsdag. Vistnok svæve vi endnu i Uvished om, hvorvidt det vil gjøre noget Udslag, hvad vi kunne enes om; men denne Uvished kan og maa dog ikke paa nogen Maade enten formindske den dybe Alvor, hvormed vi betragte, eller den besindige Frimodighed, hvormed vi omtale denne nye Rettesnor for Rigets Styrelse, denne Grundvold for Lovgivningen, denne Borgen for Folkefriheden, som vi i det forelagte Udkast maatte finde eller savne. Vistnok er det noget anderledes for den enkelte Rigsdagsmand, der, som jeg, hvad enten man regner ham til Høire eller til Venstre, dog hidtil synes omtrent lige fremmed. Men jeg er jo gammel nok til at maatte kjende mit Forhold til den herskende Tankegang paa begge Sider, og da jeg desuagtet har beilet til en Plads i dette Folkeraad, saa maa jeg baade have tiltroet mig Frimodighed til at tale, som jeg tænker om disse vigtige Ting, og tillige have haabet, idetmindste at finde Ørenlyd hos mine Landsmænd. Derfor, skjøndt Ingen kan af sit Inderste bifalde det stærkere end jeg, at Danmark aldrig i en høiere Grad har trængt baade til Raad og Daad, saa er

det dog min fulde og faste Overbeviisning, at i dette Øieblik er Raadet til Daad det Eneste, der duer, fordi, hvad vi alle vide, Fædrelandet svæver i en stor og øiensynlig Fare for enten at overvældes og undertrykkes af sine Fiender, eller at lemlæstes saaledes, at det ikke mere kan hævde sin Ære og Selvstændighed. See, derfor maa jeg, uden at see til Høire eller Venstre, fraraade den hele smaalige Drøftelse i dette Øieblik af det forelagte Udkast til en Grundlov og Valglov for Danmarks Rige; jeg maa det, fordi i mine Øine vilde det, om end begge Udkast være ligesaa gode, efter mine Tanker, som de ere daarlige (Latter), saa vilde, siger jeg, om de end være lige saa gode, den smaalige Drøftelse af dem og Afgjørelsen af alt det Enkelte, som de indeholde, vilde, saavidt jeg kan skjønne, kun bidrage til, enten at forhindre den kraftige Forening, som er det første Vilkaar for den store Daad, hvortil vi ere kaldede, eller dog søde og nære en Splid, der vilde blive fordærvelig for Riget, medens jeg paa den anden Side ikke tvivler om, at, have vi kun med forenede Kræfter reddet Fædrelandet, da vil ogsaa derved den Grundenighed være befæstet, der jo ikke alene er Betingelsen for en god Grundlov, men som ogsaa selv er Grundvolden for Rigets Fasthed og Folkets Lykke.

Jeg forbeholder mig derfor, saa tidlig, som det kan tilstedes, at gjøre et Andragende i denne Retning, saa at, istedet for at afgjøre alle de Spørgsmaal, som her i Grundloven og Valgloven ere opkastede, i det Sted at bidrage Vort til en reen Ophævelse af den saakaldte Kongelov og Trykkeforordningen fra 1799. At ikke herved, som maaskee Mange kunde tænke, Alt kastedes i en grændseløs Forvirring, men at meget mere derved den grændseløse Forvirring, hvori vi besinde os, hævdes, saa vi gjorde et Kjæmpeskridt derfra, vistnok ikke tilstrækkeligt, men dog som den første Nødvendighed; at det virkelig er, ikke at kaste os i Forvirring, men at rede os deraf, det er idetmindste klart for mine Øine, og jeg vil allerede her korteligen med et Par Ord udtale: hvorfro. Det er nemlig klart for mig, fordi jeg ikke staaer i den Formening, at Kongens Enevoldsmagt, der i Ordets ligefremme danske Betydning kun siger, at al Folkemagt kun kan øves af ham og for ham; denne Enevoldsmagt, siger, jeg, beroer ikke paa den Kongelov, som Frederik den Fjerde udgav, men beroer paa den Overdragelse fra Folket, som skete til Kong Frederik den Tredie, saa at den ikke bortfalder med Kongeloven; det er ikke denne, men det er kun den eensidige og nu utaaelige Paastand om Ret til en uindskrænket og lunefuld Anvendelse af Enevoldsmagten. Ligesaa er det med Arveretten; thi den Arveret, som Frederik den tredies Efterkommere have til danmarks Throne, det er kun den,

som blev Frederik den Tredie overdraget tilligemed Enevoldsmagten, og hvad der vilde bortfalde ved Kongelovens Ophævelse, det var kun den eensidige og uforsvarlige faste Arvegang, der kunde, endog i en nær Fremtid, bringe Danmark til som Arvegods og Bytte at falde i sine arrigste Fjenders Hænder. Og saaledes som det er med Kongeloven er det ogsaa med Trykkeforordningen; thi Oprørstaler og Oprørsskrift, Niddingsord og Nidskrift, det var, som vi vel Alle vide, ligesaavel forbudt før 1799, som det har været det derefter, saa at, hvad der faldt bort ved Trykkeforordningens Ophævelse, var intet Andet end de gruelige og utaalelige Trudsler om Fængsel og Baand for Alt, hvad der vilkaarligen er betegnet som utaaleligt i Tale og Skrift blandt Folket; og det var paa den anden Side derfor en Borttagelse af den Frygt, som nødvendigen maa svæve for alle frimodige Talere og Skrivere i Landet, en Frygt, der bør vige fra dem og maa vige fra dem, hvis de skulle have og beholde den Aandens frie Bevægelse, som er det første Vilkaar for, at Oplysning i den vigtigste Deel kan fremgaae og udbredes, og at vi da, med Guds Hjælp, kunne ramme det Rette.

Kilde

folketingstidende.dk

Kildetype

Dokumentation i avis, magasin e.l.

Tags

Den Første Slesvigske Krig 1848-1851, Den Grundlovgivende Rigsforsamling, Politisk tale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/grundtvigs-tale-i-den-grundlovgivende-rigsforsamling-om-trykkefrihed-2>